

самих конфліктів. Разом з тим, можна відзначити, що попри досить значну увагу, яку MLM компанії завжди надавали професійній, в тому числі і управлінській та психологічній підготовці мережевих лідерів та роботі з ними, останні часто визнають, що не завжди готові до тих конфліктних ситуацій, що виникають, хоча розуміють і природність, і неунікненність їх виникнення. Відтак, демонструють щодо них згаданий стереотипний підхід, який не завжди сприяє покращенню робочої ситуації – хоча б щодо втримання на відповідному рівні активності та вмотивованості дистрибуторських кадрів. Але час вимагає від лідера все ж більшої управлінської і психологічної компетентності, яка збільшить можливість застосування індивідуального підходу в кожному конкретному випадку, та, відповідно, сприятиме підвищенню ефективності управлінської діяльності самого мережевого лідера. Відтак неможливо переоцінити важливість соціально-психологічної допомоги, яка має надаватись лідерам MLM через просвітницьку, консультативну, діагностичну, корекційну та інші форми роботи, та сприятиме вирішенню проблеми оптимізації стилю управлінської діяльності мережевих лідерів компаній MLM в напрямку його загальної демократизації та гуманізації.

ГІРНИК А.М. (НаУКМА)

МУЖНІСТЬ ГРОМАДЯНИНА ЯК ЗАПОРУКА НАЙКРАЩОЇ ДОЛІ: ПЕРЕЧИТУЮЧИ ПЛАТОНА

Роль мужності як важливої чесноти впливає з загального погляду Платона на життя як постійної війни держави з державою і людини з людиною. Мир є зовнішньою і оманливою характеристикою, суттєвою характеристикою відносин є війна: “те, що більшість людей називає миром, є тільки ім’я, насправді ж від природи існує вічна непримиренна війна між всіма державами” (3, с.86). Ставкою у цій війні є свобода і власність громадян, “бо всі блага переможених дістаються переможцю” (3, с.86). Тому громадяни мають постійно займатися військовими вправами і “таким чином, вся держава, доки вона існує, весь час має потрібним чином готуватися до справжнього бою”(3, с.312). Платон вважає справедливим, що «бездіяльна і безтурботно зажирівша істота стає здобиччю іншої істоти, загартованої мужністю і працею” (3, с.287).

Але що ж таке мужність? Це питання в діалозі «Лахет» Сократ задає своїм співрозмовникам – відомим афінським полководцям, які пізніше загинуть на війні. Лахета вб’ють у 418 році до н.е. у битві біля Мантинеї. Нікій у 413 р. до н.е. під час невдалої військової експедиції на Сицилію потрапить в полон і буде страчений. Діалог написаний після смерті основних учасників діалогу (Сократ помер у 399 р. до н.е.). Спочатку на питання Сократа відповідає Лахет, який вважає мужнім того, «хто добровільно залишається в строю, щоб відбити ворогів, і не втікає» (4, с.236). Згодившись з цим твердженням, Сократ звертає увагу на те, що мужність проявляється і в кінному бою, «і серед морських небезпек, і в хворобах, в бідності, в державних справах» (4, с.237), і в боротьбі з пристрастями. Тоді Лахет пропонує визначити мужність як деяку «стійкість душі», а Нікій як «науку про те, чого варто і чого не варто побоюватися як на війні, так і у всіх інших справах» (4, с.241). В подальшій розмові виявляється, що у запропонованих визначеннях відсутня специфіка мужності як частини добродетності і співрозмовники зупиняють

обговорення, вияснивши: 1) що поняття мужність не тотожне військовій мужності; 2) що одним з його аспектів є воля («стійкість душі»); 2) іншим аспектом є розум («наука ... чого варто і чого не варто побоюватися») і в цьому сенсі мужність відрізняється від відсутності страху. В «Протагорі» Платон повторює цю точку зору, вкладаючи у вуста Сократа фразу, «розуміння того, що страшно і що нестрашно і є мужність» (7, 251). В діалозі «Держава» Платон уточнює це визначення, вказуючи на те, що дотримання «вказівок розуму щодо того, що небезпечно, а що безпечно» у мужньої людини присутнє «і в горі, і в задоволеннях» (2, с. 237).

Нарешті в роботах написаних наприкінці життя Платон робить ще один крок в розумінні мужності. Він відмовляється від однобічно інтелектуалістського тлумачення мужності як знання і визнає біологічне підґрунтя мужності: «мужність надається душі і без участі розуму, просто як природна властивість» (3, с.471). У «Політику» Платон стверджує існування двох типів натур: мужніх і розсудливих. Ті, хто носять в своїх душах кожному з них «відчувають між собою розлад», «вступають у найбільш ворожі відносини – стосовно багатьох речей – один з одним» (6, с. 77). Розсудливі, «ті, хто відзначається упорядкованістю, завжди готові жити мирно, піклуючись власними справами і не втручаючись у чужі; таке саме їх поведіння з своїми домочадцями та з іншими містами: вони завжди готові підтримувати з ними мир» (6, с.77-78). Але розсудливість, за Платоном, з часом переходить у млявість і нездатність себе захистити, тому громади розсудливих підпадають під владу завойовників. Але є вади і у мужніх, які «постійно втягуючи свої міста у війни... викликають до себе ворожість багатьох могутніх людей і або зовсім занепащають свою батьківщину, або віддають її у рабство і підпорядкування ворожим державам» (6, с.78)

Справа ускладнюється тим, що помірковані шукають собі подружжя серед поміркованих, а мужні серед мужніх, що веде до виродження представників кожної з натур: «Душа ж, надто наповнена скромністю і не змішана з завзятою відвагою, передаючись з покоління у покоління, стає більш в'ялою, ніж належить, і зрештою вироджується» (6, с.81), - пише Платон. Так само, «мужність багатьох родів, не змішана від народження з розсудливою природою, спочатку наливається силою, під кінець же перетворюється у повне божевілля» (6, с.81). Імовірно, що під вродженими рисами мужніх і розсудливих натур, передусім малися на увазі риси темпераменту і рівень імпульсивності та агресивності.

Як бачимо, питання джерел і сутності мужності цікавило Платона протягом всього життя. Чому ж так важлива ця чеснота? – По-перше, як ми вказували вище, від військової мужності громадян залежить доля держави. По-друге, мужність є, згідно Платону, важливим атрибутом позитивного образу себе. В діалозі «Менексен», Сократ виголошує надгробну промову, в якій від імені тих, хто загинув у бою, звертається до дітей загиблих: «Діти, свідченням того, що ви народилися від гідних батьків, є теперішня подія. Ми могли б жити безславно, але віддали перевагу славній смерті, щоб не занурити вас і ваших нащадків у ганьбу, а вашим батькам і всьому попередньому поколінню нашого роду не принести безчестя: ми вважали, що тим, хто приносить безчестя своїм родичам, не варто і жити» (5, с.108). По-третє, мужність разом з розумом і мудрістю збільшує незалежність особи від обставин і інших людей і «тим самим ... готує найкращу долю» тому, «в якого все, що приносить щастя, залежить повністю або майже повністю від нього самого» (5, с.110). Прикладом такого поєднання мудрості і мужності для Платона був Сократ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гірник А.М. Аналіз соціальних та психологічних коренів конфліктів у працях Платона та Арістотеля // Психологічні перспективи = Psychological Prospects. – 2003. – № 4. – С. 87–92.
2. Платон. Государство.- в кн.: Платон. Сочинения в трех томах. Т.3. Ч.1., с.89-454.
3. Платон. Законы.- в кн.: Платон. Сочинения в трех томах. Т.3. Ч.2.- М.: Мысль, 1972, с.83-478.
4. Платон. Лахет.- в кн.: Платон.Диалоги.- М.: Мысль, 1986, с.223-249.
5. Платон. Менексен.- в кн.: Платон.Диалоги.- М.: Мысль, 1986, с.96-112.
6. Платон. Политик.- в кн.: Платон. Сочинения в трех томах. Т.3. Ч.2.- М.: Мысль, 1972, с.11-82.
7. Платон. Протагор.- в кн.: Платон. Сочинения в трех томах. Т.1- М.: Мысль, 1968, с.187-254.

ГРАБОВСЬКА С.Л. (ЛНУ імені Івана Франка)

ДІАГНОСТИКА КОНФЛІКТУ ВЗАЄМИН У РОБОТІ З РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖСОБОВИХ КОНФЛІКТІВ

Діагностика конфлікту взаємин і тісно пов'язаних з ним конфліктів цінностей та інтересів займає у процесі розв'язання конфліктів важливу роль, оскільки від наявності конфлікту взаємин, а відтак ставлення учасника конфлікту до інших сторін як до ворогів, залежить стратегія процесу примирення. Намагання примирювача організувати роботу клієнтів з розв'язання ними конфлікту за умови ворожого ставлення до інших сторін хоча би одного учасника конфлікту терплять зазвичай неминучу поразку: деструктивні емоції швидко розповсюджуються, ними «заражаються» інші. Тим більше знаходити ефективні рішення у розв'язанні конфлікту за умови «війни усіх проти усіх» не реально. Конструктивна робота в умовах взаємної підозри, ненависті, агресії неможлива.

Визначити наявність конфлікту взаємин та тісно пов'язаних з ним конфліктів цінностей та інтересів можна за допомогою аналізу опису учасниками конфлікту їхньої історії та оцінок, які дають клієнти іншим учасникам (сторонам) конфлікту. За наявності конфлікту взаємин, отож ворожого ставлення до партнерів, клієнт переважно концентрується на описі негативних особистісних рис інших сторін, менше говорить про їхні дії. Визначаючи запит клієнтів, варто запропонувати їм за чергою розповісти про ситуацію та її дійових осіб. Якщо клієнти мають труднощі з розповіддю, можна скористатися технікою наративу і запропонувати кожному учаснику конфлікту створити казку, баладу, вірш, оповідання, в якій би вони розповіли про свою проблему і своє ставлення до усіх її учасників, свої переживання. Іноді клієнтам легше таку розповідь (або наратив) зробити письмово. Аналізуючи розповіді сторін конфлікту, примирювач може скористатися таблицею (Таблиця 1), в якій легко зафіксувати важливі моменти розповіді та отримати уявлення про взаємини сторін конфлікту. В колонках таблиці «Дії» (позитивні, нейтральні, негативні) позначками слід зафіксувати скільки разів у розповіді клієнта йшлося про дії інших осіб і якими оціночними дієсловами вони описувалися (позитивними, нейтральними чи негативними). У колонках таблиці «Особистість» аналогічно позначками потрібно зафіксувати особистісні риси або оціночні прикметники, якими